

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу управління освітою, власник)

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОБРАНОГО ВИДУ СПОРТУ ТА СПОРТИВНО-ПЕДАГОГІЧНЕ ВДОСКОНАЛЕННЯ (ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ВИДИ СПОРТУ)

(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалаврів

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

галузь знань 01 Освіта

(шифр і назва напрямку)

спеціальності 017 Фізична культура і спорт

(шифр і назва спеціальності)

(Шифр за ОПП _____)

Навчальна програма з дисципліни «Теорія і методика обраного виду спорту та спортивно-педагогічне вдосконалення» (інтелектуальні види спорту) для студентів 1 курсу факультету фізичної культури і спорту, спеціальності 017 Фізична культура і спорт .

I-II семестр (денна форма навчання), I-II семестр (заочна форма навчання).

Розробники:

Литвинець Антон Іванович – кандидат наук з фіз. виховання і спорту, старший викладач кафедри Стрільби та технічних видів спорту.

Янків Ігор Тарасович – кандидат наук з фіз. виховання і спорту, доцент кафедри Стрільби та технічних видів спорту.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри Стрільби та технічних видів спорту 29.08.2019 р. протокол № 1

Завідувач кафедри стрільби
та технічних видів спорту

(підпис)

(Виноградський Б. А.)
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма ґрунтується на концептуальних засадах законів України «Про фізичну культуру і спорт», «Про вищу освіту», «Єдиної спортивної класифікації України», «Навчальних програм для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності» тощо.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Теорія і методика обраного виду спорту та спортивно-педагогічне вдосконалення» (інтелектуальні види спорту) складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки студентів спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є загальні закономірності та тенденції зародження і розвитку шахів та інтелектуальних види спорту впродовж історії людства, а також ознайомлення, вивчення та закріплення основних елементів гри в шахи, отримання теоретичних знань і практичних навичок.

Міждисциплінарні зв'язки: «Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів», «Шахи», «Теорія і методика юнацького спорту», «Педагогіка», «Теорія і методика фізичного виховання», «Історія фізичної культури» та ін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Теорія і методика обраного виду спорту.

Змістовий модуль 2. Спортивно-педагогічне вдосконалення.

1. Мета і завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою навчальної дисципліни є підготовка висококваліфікованих фахівців з обраного виду спорту до практичної роботи в галузі фізичного виховання і спорту з урахуванням сучасних умов, передових технологій і міжнародних тенденцій шляхом удосконалення їх спортивно-педагогічних навичок.

1.2. Завданнями навчальної дисципліни є формування у студентів системи знань, умінь і навичок, необхідних для їх професійної діяльності у ролі тренера та тренера-інструктора в ДЮСШ, секціях спортивних товариств, а також вчителя фізичного виховання в закладах освіти різного рівня акредитації.

1.3. Згідно з вимогами студенти повинні:

знати: теоретико-методичні засади обраного виду спорту; основи організації і правила змагань з обраного виду спорту; основи техніки безпеки і охорони праці в обраному виді спорту;

вміти: підготувати спорядження, обладнання і технічні засоби для проведення навчально-тренувального заняття і змагання з обраного виду спорту; розвивати рухові якості та функціональні можливості спортсменів з обраного виду спорту; проводити удосконалення в техніці і в тактиці обраного виду спорту; застосовувати засоби і методи відновлення, реабілітації і рекреації спортсменів; організувати і судити змагання з обраного виду спорту.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 330 годин / 11 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. ТЕОРІЯ ОБРАНОГО ВИДУ СПОРТУ

Тема 1. Історичні аспекти виникнення шахів.

Передумови виникнення і розвитку шахів у первісному суспільстві. Історія поширення шахів у різних країнах. Зародження шахів на українських землях. Стан розвитку шахів в Середні віки та в Добу Відродження. Становлення і розвиток шахів як виду спорту. Створення перших шахових осередків. Закладення фундаменту масовості й майстерності шахів в Україні. Розквіт виду спорту в УРСР. Шахові чемпіони світу. Всесвітні шахові олімпіади. Провідні спортсмени в історії виду спорту. Особливості розвитку шахів в незалежній Україні. Видатні шахісти України. Сучасний стан виду спорту у світі і в Україні. Львівські традиції шахів та видатні спортсмени. Тенденції поширення шахів у світі.

Тема 2. Організація і проведення змагань з шахів.

Основи техніки безпеки і охорони праці в обраному виді спорт. Основи організації змагань з шахів. Характеристика видів і систем змагань у шахах. Системи проведення змагань з шахів (швейцарська, колова, олімпійська або прямого вибуванням, змішана система). Положення про змагання. Регламент змагань.

Тема 3. Правила змагань з шахів.

Розвиток правил гри у шахах. Сучасні правила гри з шахів. Специфічні особливості роботи суддів. Повноваження головного судді змагань та його асистентів. Ознайомлення з методикою суддівства. Різновиди годинників та особливості їх використання. Контроль часу та адаптація до гри з різних контролем.

Тема 4. Історія виникнення світових, європейських та інших турнірів з шахів.

Історія проведення матчів за звання чемпіона світу. Історія проведення Всесвітніх шахових Олімпіад та Всесвітніх інтелектуальних ігор. Специфічні особливості розвитку клубної системи проведення змагань з шахів. Особливості індивідуальних і командних чемпіонатів світу та Європи. Командні чемпіонати світу, Європи та України. Індивідуальні чемпіонати світу, Європи та України. Виступи українців на чемпіонатах світу, Європи і Радянського союзу. Розвиток жіночих шахів в Україні та специфічні особливості їхнього функціонування. Розвиток шахової спеціалізації у Львівському державному університеті фізичної культури імені Івана Боберського. Видатні шахісти ЛДУФК та їхні досягнення на міжнародній арені.

Тема 5. Тактика гри в шахах. Методика навчання тактичним діям.

Поняття про тактику гри. Індивідуальна тактика. Особливості командних тактичних дій. Тактичні прийоми в шахах. Поєднування різних ідей при проведенні тактичних ударів. Тактика гри у нападі і захисті. Еволюція тактичних схем гри в шахи.

3. Рекомендована література

Основна:

1. Ліндер І.М. Біля витоків шахової культури / І.М. Ліндер. – М., 1967. – 136 с.
2. Ліндер І.М. Шахи на Русі / І.М. Ліндер. – М., 1964. – 136 с.
3. Линдер И.М. Шахматы на Руси / И.М. Линдер. // Отв. ред. чл.-корр. АН СССР В. Л. Янин.. – Изд. 2-е, доп. и перераб. – М. : Наука, 1975. – 205 с.
4. Марусенко П. е2-е4? (шахові початки). / П. Марусенко, Т. Дазарева. – Київ : Радянська школа, 1983.
5. Марусенко П. Чемпіони світу з шахів. / П. Марусенко, Т. Лазарева. – Київ : Радянська школа, 1984.
6. Методические рекомендации по начальному обучению шахматам. Киев, 1989.
7. Нимпович А. Моя система. / А. Нимпович. – М. : ФиС, 1983.
8. Новотельнов Н.А. Знакомьтесь: шахматы. / Н.А. Новотельнов. – Л. : Лениздат, 1976. – 256 с.
9. Панов В. Курс дебюти, 6-е взх. / В. Панов, Я. Эстрин. – М. : ФиС. 1980.
- 10.Петросян Т. Стратегия надежности. / Т. Петросян. – М. : ФиС. 1965.
- 11.Рети Р. Современный учебник шахматной игры. / Р. Рети. – М. : ФиС, 1981.
- 12.Семенко Ю. Шахи в Україні / Ю. Семенко // Нариси з історії шахової гри на українській землі і в діаспорі. – Л. : Каменяр, 1993. – 246 с.
- 13.Слущкий Д. Контуру эндшпиля. / Д. Слущкий, М. Шерешевский – М. : ФиС, 1989.
- 14.Сузтин А. Дебют и миттельшпиль. / А. Сузтин. – Минск, 1980.
- 15.Черевко К.Е. О происхождении шахмат // Шахматы в СССР. / К.Е. Черевко. – 1984. – № 1.
- 16.Яремко І. 100 персон львівського спорту / Іван Яремко. – Львів: «Тріада плюс», 2010. – 388 с.

Допоміжна:

- 17.Бондарь Л.А. Шахматные семестры / Л.А.Бондарь, З.Б. Лившиц, А.И. Любошиц. // Под ред. А.З. Капенгута. – Мн. : Выш.шк., 1984. – 240с., ил.
- 18.Вацеба О.М. Нариси з історії західно-українського спортивного руху. / О.М. Вацеба. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. – 232 с.
- 19.Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (24.12.93 № 3808-ХІІ).
- 20.Калинин О.М. Древнекитайская нумерология, протошахматы и генетический код // Девятнадцатая научная конференция «Общество и государство в Китае». / О.М. Калинин, К.Е. Черевко. – М., 1988. – Ч. I. – С. 46–50.
- 21.Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта: Пер. с венгерского. – Москва : Радуга, 1982. – 399с.
- 22.Марусенко П. Шаховий гурток у школі. / П. Марусенко, Т. Лазарева. – Київ: Радянська школа, 1983.

23.Нога О.П. Світ львівського спорту, 1900-1939: спорт досягнення, товариства, архітектура, вбрання, мистецтво / О.П. Нога. – Л. : Українські технології, 2004. – 783 с.

24.Оливова В. Люди и игры: У истоков современного спорта / В. Оливова // Пер. с чешского. – М. : Физкультура и спорт, 1985. – 249 с.

25.Олимпийский спорт: в 2 т. Т. 1 / под. общ. ред. В. Н. Платонова. – К. : Олимпийская литература, 2009. – 735 с.

26.Степанюк С.І. Методичний посібник для вивчення дисципліни «Історія фізичної культури» за блочно-модульною системою: Для студентів денної та заочної форми навчання факультету фізичного виховання та спорту. / С.І. Степанюк, О.О. Гречанюк, І.В. Малярєнко. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2006. – 236 с.

27.Трофим'як Б.Е. Фізичне виховання і спортивний рух у Західній Україні (з початку 30-х років ХІХ ст. до 1939 р.) / Б.Е. Трофим'як // Навчальний посібник. – К., 1997. – 419 с.

28.Філь С.М. Історія фізичної культури: Навчальний посібник / С.М. Філь, О.М. Худолій, Г.В. Малка // За ред. проф. С.М.Філя. – Харків: "ОВС", 2003. – 160 с.

29.Энциклопедия олимпийского спорта: в 5-ти томах. / под общ. ред. В.Н. Платонова. – К.: Олимпийская литература, 2004. 1-й т. – 496 с., 2-й т. – 584 с., 3-й т. – 632 с., 4-й т. – 608 с., 5-й т. – 528 с.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Литвинець А. Історія виникнення шахів на українських землях [Електронний ресурс] / Антон Литвинець, Ігор Янків, Святослав Попович, Назарій Вітер // Спортивна наука України. – № 4 (55). – С. 43–48. – Режим доступу : <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/162/155>

2. Шахи в Україні [Електронний ресурс] // Матеріали з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Шахи_в_Україні.

3. Федерація шахів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrchess.org.ua/>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: диференційований залік (І і ІІ семестр – денна форма; І семестр – заочна форма навчання).

5. Засоби діагностики успішності навчання:

1. Перевірка конспектів самопідготовки;
2. Опитування на семінарах і практичних заняттях;
3. Написання тестових та модульних робіт;
4. Написання творчої письмової роботи;
5. Диференційований залік.

Залікові вимоги з дисципліни «Теорія і методика обраного виду спорту та спортивно-педагогічне вдосконалення» (інтелектуальні види спорту)

1. Історія виникнення шахів.
2. Шахові чемпіони світу.
3. Всесвітні шахові олімпіади.
4. Видатні шахісти України.
5. Шахові інструменти.
6. Шахова нотація.
7. Мета гри в шахи.
8. Поняття тактики.
9. Поняття стратегії шахів.
10. Різновиди шахових закінчень.
11. Поняття шахові задачі.
12. Поняття шахові етюди.
13. Основні принципи гри.
14. Основні принципи початку шахової партії.
15. Різновиди дебютів.
16. Відкриті дебюти.
17. Закриті дебюти.
18. Напіввідкриті дебюти.
19. Вікові особливості підготовки шахістів.
20. Методика тренування в шахах.
21. Форми занять.
22. Правила гри в шахи.
23. Пропонування нічиєї та здачі партії.
24. Повторення ходів.
25. Правило 50 ходів.
26. Шахова кваліфікація.
27. Система змагань в шахах.
28. Контроль часу.
29. Визначення місць в шахових змаганнях.
30. Командні змагання.